

42. znanstveno-stručni skup *Buzetski dani 2011.*

Gradska vijećnica Narodnoga doma u Buzetu, 2. rujna 2011.

Znanstveno-stručni skup *Buzetski dani 2011.* okupio je 13 domaćih znanstvenika i ljubitelja povijesti Bužeštine, a prema već ustaljenoj tradiciji održan je u gradskoj vijećnici buzetskoga Narodnog doma. Manifestacija je dio "Subotine 2011.", a organizirali su je Katedra Čakavskoga sabora Buzet u suorganizaciji s Pučkim otvorenim učilištem "Augustin Vivoda" iz Buzeta. Skup su prigodnim govorima otvorili predsjednica Katedre Elena Grah Ciliga i gradonačelnik Valter Flego.

Prvi referat održao je Ivan Milotić na temu "Crkva sv. Ane na Goričici". U uvodnom je dijelu iznio da o građevini ima jako malo podataka opisivši njezin geografski položaj, stanje u kojem se trenutno nalazi i oblik. Nadalje je polemizirao o njezinoj dvojbenoj dataciji, odnosno pripada li baroku ili nekom drugom razdoblju. Istaknuo je kako objekt možda neće biti predmetom enciklopedijskih izdanja, no zaslužuje pozornost zbog nekadašnje funkcije – ispovjedaonice obiteljskoga karaktera. Izrazio je nadu da će crkvice u budućnosti dočekati završetak konzervatorskih radova, što zbog svoje povijesti i zaslužuje.

Sljedeće izlaganje imao je Slaven Bertoša na temu "Račice – povijesni fragmenti (od srednjeg vijeka do 19. st.)". U uvodu je iznio detalje o položaju mjesta te razmještaju objekata. Detaljno je opisao važnije građevine, poput nekoliko crkvice i mjesnoga kaštela, a naveo je i popis vlasnika od srednjega vijeka do 19. stoljeća. Prikazao je i dvojbe o podrijetlu naselja, podatke o promjenama broja stanovnika kroz razdoblja te trendove useljavanja i iseljavanja. Istaknuo je važnu ulogu mjesta u Uskočkome ratu, kada je stradalo od pljačke i paleža, ukazao na brojne epidemije zaraznih bolesti te razmjerno malen broj ubojstava u odnosu na broj stanovnika. Na kraju je izložio pregled arhivske građe o ovome osebujnome mjestu.

Naredni izlagač bio je Alojz Jembrih s radom "Konzulovo putovanje iz Uracha u Istru, Turopolje i natrag (1562/63)". Upozorivši na obljetnicu rođenja ovoga istaknutog svećenika (rođen je 1521.) iznio je itinerar njegova puta – točnu rutu, financijsko stanje, poteškoće na putu te datume kada je prošao Istrom, u kojoj je potpisivao brojne ugovore s pripadnicima klera. Uslijedio je osvrt na njegovo putovanje prema sjevernoj Hrvatskoj preko Kranjske te njegovu ulogu nakladnika većega broja vjerskih knjiga.

Alojz Štoković se predstavio referatom “Turska vojska u podnožju Buzeta”. Središnje je pitanje autorova rada u kojoj se mjeri Istranima više-stoljetni osmanski pritisak usadio u povijesnu memoriju. Prikazao je stanje na području novovjekovne Hrvatske, s posebnim osvrtom na habsburško-osmansko-mletačku granicu. Osmanska se vojska na Buzeštini pojavljivala u više navrata kroz 15. i 16. stoljeće bez strateškoga cilja okupacije ovoga područja, a slabo uvježbani seljaci Rašporskoga kapetanata nisu joj se mogli suprotstaviti. Zbog toga je buzetsko područje pretrpjelo više prognaničkih situacija i demografskih katastrofa.

Jakov Jelinčić je iznio rad na temu “Tjelesne i smrtna kazna u propisima Buzetskoga statuta”. U uvodu je iznio tehničke detalje iz spisa, poput datacije dokumenta i njegova jezika, te ukazao na poglavlja u kojima se nalaze kaznene odredbe. Rukopis je zbog loših uvjeta čuvanja bio u gotovo nečitljivom stanju, zbog čega nanovo biva objavljen u 16. stoljeću na mletačkom dijalektu (izvornik je na latinskom), ponešto izmijenjenoga uvoda. Zaključio je da su vrlo stroge kazne, iako je smrtnih bilo razmjerno malo, ipak sprječavale teže povrede zakona.

Posljednja izlagačica u prvom dijelu skupa, Nataša Nefat, predstavila se referatom na temu “Pregled konzervatorskih radova na Kaštelu Petrapiloza od 2000. do 2010. godine”. U uvodu je iznijela osnovne podatke o utvrdi – položaj, stratešku orijentaciju, datiranje i kronološki pregled građevina na tom mjestu do 18. stoljeća, kada se objekt prestao koristiti. Analizirala je tlocrt građevine i raspored objekata unutar nje, nakon čega je govorila o prvim konzervatorskim radovima, arheološkim iskapanjima i dosadašnjim istraživačkim dosezima. Zaključno je predstavila strategiju daljnjih zahvata na lokalitetu.

Prvi izlagač u drugom dijelu bio je Josip Višnjić s radom “Rezultati arheoloških istraživanja provedenih 2010. i 2011. unutar palasa Kaštela Petrapilosa”. U uvodu je pojasnio cilj arheoloških zahvata na građevini te pregled izvedenih radova između 2005. i 2010. godine. Usporedio ih je s rezultatima istraživanja na sličnim objektima u najsjevernijim dijelovima Italije, nakon čega je iznio zaključna razmatranja.

Zdenko Balog se predstavio radom “Mrežasti i zvjezdasti svod u Istri i na otoku Krku – krajnji dosezi proboja pokrajinskog umjetničkog idioma prema jugu”. Spomenuti je arhitektonski oblik nastao u zapadnoj Europi, a krajnji mu je južni doseg bio u Istri i na Krku. Donio je pregled crkava

u središnjoj Istri s mrežastim i zvjezdastim svodom te popis potencijalnih majstora izrazivši nadu da će se o ovoj temi u budućnosti pojaviti i novi podaci.

Izlaganje na temu “Novi nazivi graničnih ploča iz 18. stoljeća s Ćićarije” djelo je Tatjane Bradare i Nenada Kuzmanovića, koji se ispričao zbog nemogućnosti dolaska. Bradara je napomenula da je ovaj prilog dio rezultata zajedničkoga projekta Arheološkoga muzeja Istre i Odsjeka za povijest Odjela za humanističke znanosti Sveučilišta Jurja Dobrile “Kunfini i zlamenja: oznake granica i međa u Istri od srednjeg vijeka do našeg doba”. Predstavila je granične ploče te pojasnila njihov sadržaj, dimenzije i točnu lokaciju gdje su pronađene. Datira ih u 18. stoljeće, uz pojašnjenje njihove višestoljetne uloge razgraničenja mletačke od habsburške Istre. Izlaganje je zaključila tvrdnjom da u Istri zasigurno postoji još predmeta takve vrste koje je potrebno pronaći i analizirati.

Josip Žmak se predstavio referatom “Razoružanje prvog karabinjerskog garnizona u Lanišću”, u kojem je govorio o događajima u Lanišću nakon proglašenja kapitulacije Italije u rujnu 1943. Iz vlastitoga je sjećanja prepričao događaj o kratkom sukobu lokalnih partizana s karabinjerima iz Lupoglava te o mirnom razoružavanju lanišćanskoga talijanskoga garnizona.

Sljedeća izlagačica, Ana Pernić, izložila je rad na temu “Povijest knjižne produkcije na Bužeštini”, u kojem je dala pregled svih ukoričenih izdanja s Bužeštine kroz povijest. Podijelila ih je na tri razdoblja: glagoljsku produkciju, produkciju 17. – 20. stoljeća te produkciju 20. i 21. stoljeća. Iznijela je sve izdavače, presjek knjiga po temama i njihov sveukupan broj. Zaključila je da je Bužeština, unatoč visokom postotku nepismenosti kroz prošlost, objelodanila zadovoljavajuću količinu knjižne građe.

Matija Nežić se nastavio na svoje prošlogodišnje izlaganje radom “Minjera 1797.”. Dotaknuo se spisa koji govore o uvjetima života i rada u i oko postrojenja 1797. godine. Nadalje je iznio broj radnika, njihovo podrijetlo i visinu primanja, što je vješto usporedio sa sličnim podacima iz godina koje su uslijedile. Istražio je pojedine ugovore, iz kojih je izdvojio dio sadržaja poput definiranja međuvlasničkih odnosa, kretnje kapitala te odgovornosti u procesu preuzimanja pojedinih položaja unutar pogona. U središnjem dijelu rada mladi se autor dotaknuo spora tvornice s “čuvarima” Motovunske šume, koju su radnici Minjere imali pravo iskorištavati do tre-

nutka pada Mletačke Republike, nakon čega dolazi do uspostave platnoga režima, što se kasnije pojavilo kao jedan od problema u poslovanju.

Posljednji je referat iznijela Vesna Girardi Jurkić na temu "Rimska nekropola na Pintoriji kod Buzeta". Rutinski je autorica govorila o arheološkim iskapanjima 1978. i 1979. na tom lokalitetu, što je obuhvatilo rezultate samo iz rimskoga razdoblja. Istaknula je posebnosti pronađenoga materijala u četiri istraživane grobnice na Pintoriji te ih usporedila sa sličnim predmetima sa širega područja.

Poslije izlagačkoga dijela skupa svečano je predstavljen 38. svezak *Buzetskoga zbornika*, o kojem su govorile urednice Elena Grah Ciliga (glavna urednica) i Nataša Vivoda.

Ivan Žagar

37. Pazinski memorijal, znanstveno-stručni skup, Spomen-dom Pazin, 30. rujna 2011.

Program 37. znanstveno-stručnoga skupa Pazinski memorijal, u organizaciji Katedre Čakavskoga sabora za povijest Istre, bio je posvećen 20. obljetnici ustrojavanja 154. brigade Hrvatske vojske (HV). Skup pod nazivom *Doprinos Istre u Domovinskom ratu u Hrvatskoj 1991. i 1992. – vojna komponenta* bio je jednodnevan, a tematski podijeljen na pet cjelina: "Istra pred vratima Domovinskoga rata", "Ustroj, uloga i funkcioniranje Sekretarijata za narodnu obranu, Kriznog štaba i Teritorijalne obrane", "Ustroj i funkcioniranje Ministarstva unutarnjih poslova", "Ustrojavanje oružanih postrojbi u Istri" i "Branitelji s područja Istre".

Nakon svečanoga otvorenja skupa i pozdrava domaćina, program je predviđao izlaganje Nevija Šetića "Okolnosti nastanka samostalne države Republike Hrvatske", no, kako autor nije mogao doći, njegov je rad pročitao Mario Sošić. Rad je strukturiran u tri dijela: u prvom dijelu autor iznosi vanjskopolitičku situaciju u trenutku nastajanja Republike Hrvatske (RH), odnosno stanje u Europi početkom 90-ih godina XX. stoljeća, u drugom se iznosi položaj Hrvatske i okolnosti u kojima dolazi do osamostaljenja, dok je treći dio svojevrstan kritički osvrt na zbivanja u Istri koja, prema autoru, nisu uvijek korespondirala s glavninom strujanja u Hrvatskoj. Međutim,